

PAX over militair ingrijpen op ISIS en het beschermen van burgers in Syrië en Irak

1. Is PAX nou voor of tegen het bombarderen van ISIS?

Als F16's een directe en acute dreiging van internationale misdrijven in Irak kunnen stoppen en indammen, dan is dat volgens PAX gerechtvaardigd. Zolang het geweld tenminste voldoet aan de regels van het internationaal humanitair recht. In uiterste omstandigheden en onder strikte voorwaarden kan de inzet van militair geweld gerechtvaardigd zijn om de directe en acute dreiging van genocide of ernstige en grootschalige mensenrechtenschendingen, zoals oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid en etnische zuivering, te stoppen en in te dammen.

PAX heeft er wel op gewezen dat burgers vanuit de lucht nauwelijks effectief zijn te beschermen tegen de internationale misdrijven waaraan ISIS, maar ook andere gewapende groeperingen in Irak, zich schuldig maken. De inzet van de coalitie, waar Nederland deel van uitmaakt, richt zich niet op het stoppen of indammen van de bedreiging van burgers, maar op het militair uitschakelen van ISIS. PAX denkt dat ISIS vanuit de lucht niet militair is te verslaan. Veel internationale (militaire) analisten delen deze mening over de beperkte betekenis van het luchtwapen in deze omstandigheden.

Burgerslachtoffers

Het bombarderen van ISIS kan burgerslachtoffers veroorzaken. De kans daarop neemt toe zodra ISIS zich schuilhoudt in bevolkte gebieden, of burgers als schild gebruikt. PAX is erg bezorgd over berichten dat de VS de beperkingen op het bombarderen met drones heeft teruggedraaid. Deze voorbehouden waren ingesteld om te voorkomen dat drone-aanvallen burgerslachtoffers zouden maken. De risico's op burgerslachtoffers met deze wapens zijn in Irak en Syrië toch al groter, omdat veiligheidsdiensten veel minder weten over de situatie op de grond dan in bijvoorbeeld Afghanistan. Het voorkomen van burgerslachtoffers is een morele plicht. Bovendien bestaat de reële vrees dat burgerslachtoffers de radicalisering in Irak en Syrië versterkt en meer mensen in de armen van ISIS drijft.

Wel konden door Amerikaanse bombardementen en de inzet van Koerdische troepen deze zomer veel Yezidi's vluchten uit het Sinjar gebergte, toen zij daar door ISIS omsingeld dreigden te worden. Ook is zo voorkomen dat de Koerdische stad Erbil werd veroverd door ISIS, waarmee veel burgerslachtoffers zijn voorkomen. Om die reden heeft PAX zich niet uitgesproken tegen deze inzet van militair geweld. Maar het is naïef te veronderstellen dat bombardementen alleen ISIS zullen verslaan.

De voormalige Britse chef defensiestaf, generaal David Richards is het met PAX eens: "Air power alone will not win a campaign like this".

De internationale coalitie ziet dat inmiddels ook in. Men hoopt dat Koerdische troepen, het Irakese leger en de Syrische oppositie ingezet kunnen worden voor een grondcampagne. Maar het Irakese regeringsleger blijkt keer op keer niet in staat en niet bereid ISIS militair te weerstaan. En de Syrische oppositietroepen zijn zwak bewapend en opereren verspreid in Syrië. Er zijn daardoor, zeker op de korte termijn, geen grondtroepen beschikbaar om burgers effectief te beschermen.

Politieke strategie

De strijd tegen ISIS vergt dat een geconditioneerde inzet van militair geweld om burgers te beschermen tegen genocide en andere internationale misdrijven ingebed is in een samenhangende politieke strategie. Die strategie vergt onder meer internationale regionale samenwerking in het Midden-Oosten, het herwinnen van het vertrouwen van de soennitische gemeenschappen die ISIS nu ondersteunen en het afsnijden van de inkomstenbronnen van ISIS, die steun ontving uit de Golfstaten en verdient aan de illegale handel in olie. Bovendien moet er een rechtvaardige politieke oplossing in Syrië worden gevonden.

2. Is PAX werkelijk niet bereid om F16s in te zetten om bijvoorbeeld Shireen, een door ISIS gegijzelde Yezidische jonge vrouw, te redden?

PAX ziet niet hoe bombardementen de meer dan duizend ontvoerde Yezidi vrouwen, waaronder Shireen, kunnen helpen. Onze Irakese partners waarschuwen bovendien dat de strijd zich zal verplaatsen naar de stedelijke centra. Bombardementen kunnen dan juist de gijzelaars en andere onschuldige burgers treffen. Mogelijk zal ISIS gijzelaars gebruiken als menselijk schild. Daarmee zijn bombardementen geen effectief middel om burgers te bevrijden. De internationale gemeenschap lijkt ook niet bereid hiervoor *special forces* in te zetten. Ook al omdat de ervaring leert dat dit soort acties door gebrek aan inlichtingen vaak mislukken.

3. Volgens een columnist in Trouw pleit PAX voor een diplomatieke oplossing met ISIS. Zijn jullie werkelijk zo naïef?

Johan ten Hove, de columnist in kwestie, heeft dat volstrekt verkeerd begrepen. PAX pleit voor een lang vol te houden politieke strategie, die ervoor zorgt dat ISIS niet langer steun krijgt van gemarginaliseerde soennitische gemeenschappen. Deze politieke strategie moet bestaan uit een aantal elementen, waaronder effectieve machtsdeling in Irak, zodat alle bevolkingsgroepen, inclusief minderheden, hun rechten genieten. Onderhandelen met ISIS is nóóit onderdeel geweest van de strategie die PAX voorstaat.

4. PAX zegt dat een militaire strategie zonder politieke strategie gedoemd is te mislukken. Wat bedoelen jullie daarmee?

ISIS is niet de oorzaak, maar een gevolg van de crisis. ISIS floreert op de puinhopen van eerdere militaire mislukkingen en politieke nalatigheid sinds de Amerikaanse inval in Irak in 2003. Als je ISIS bestrijdt, neem je de voedingsbodem niet weg en zal het extremisme in een andere vorm hoe dan ook terugkeren. Jarenlang zijn van allerlei Irakese bevolkingsgroepen, waaronder minderheden, de rechten geschonden. Sinds de Amerikaanse inval en de val van Saddam in 2003 zijn ook de Soennitische Arabieren politiek en economisch gemarginaliseerd. Aanvankelijk geweldloos protest vanaf 2011 heeft alleen maar geleid tot gewelddadige onderdrukking vanuit Bagdad. Zij hebben geen enkel zicht meer op het claimen van hun rechten via de normale weg.

Zuhair, een Irakese partner van PAX, stelt helder: “De beste manier om de voedingsbodem voor ISIS weg te nemen is om de burgerrechten van alle bevolkingsgroepen, en met name die van minderheden, te garanderen.”

De Syrische situatie is anders. De volksopstand in 2011 ontstond doordat mensen hun burgerrechten opeisten na jaren van dictatuur. Zij deden dat aanvankelijk geweldloos en ongeacht hun religieuze of etnische achtergrond. Deze opstand werd echter in bloed gesmoord door Assad. Internationale inzet voor de bescherming van Syrische burgers tegen hun eigen regering bleef uit. Mede daardoor kregen radicale islamitische groepen als Al Nusra ook in Syrië de wind in de rug. Syriërs beschouwen ISIS echter als een buitenlandse organisatie. Zij begrijpen niet dat het Westen ISIS aanvalt, terwijl het de Syrische regering straffeloos burgerdoelen laat bombarderen. Dat voedt opnieuw de radicalisering. Daarom moet een politieke oplossing in Syrië opnieuw op de internationale agenda komen.

Is PAX tegen militair ingrijpen in Syrië om het bloedvergieten te stoppen?

Anderhalf jaar terug pleitte PAX ervoor om te onderzoeken of de vliegelden, die de luchtmacht van Assad gebruikt voor het bombarderen van burgers, met een luchtactie vernietigd konden worden. Op dat moment waren er sterke aanwijzingen dat daarmee veel burgerdoden in Syrië voorkomen hadden kunnen worden. Mogelijk had dat ook bijgedragen aan het voorkomen van het machtsvacuüm, waaruit ISIS zich in Syrië heeft kunnen ontwikkelen.

Wat vindt PAX eigenlijk van ISIS? Dat is toch een vreselijke beweging die alles waar de westerse samenleving voor staat te gronde wil richten?

Er is weinig twijfel over dat de nihilistische ideologieën en het meedogenloze geweld van ISIS verantwoordelijk zijn voor de meest ernstige internationale misdrijven. PAX veroordeelt deze misdaden met kracht. Dat geldt overigens ook voor de misdaden van andere spelers in de regio, zoals

die van de Shiitische milities in Irak en van het leger van de Syrische president Assad. Al deze leiders en milities zullen zich wat PAX betreft moeten verantwoorden voor hun daden. PAX ondersteunt daarom het pleidooi voor de inzet van het Internationaal Strafhof om oorlogsmisdadigers te vervolgen.

5. Is PAX voor of tegenstander van de bewapening van de tegenstanders van ISIS?

Als bewapening bijdraagt aan de bescherming van burgers, zou dat een optie zijn. Veel analisten betwijfelen echter of het bewapenen van milities of rebellen, zoals de Free Syrian Army (FSA) een effectief middel zal zijn voor de bescherming van burgers. PAX is er dan ook geen voorstander van.

PAX sluit bewapening van de reguliere legers van de Koerden (de Peshmerga) en het Irakese leger niet uit, als dat hen helpt burgers te beschermen. Maar ook dan zijn er grote aarzelingen. De Irakese regering heeft recentelijk nog burgerdoelen gebombardeerd in Fallujah. Zolang er geen keiharde garanties bestaan dat Irak daarmee stopt, mag er geen sprake zijn van leveranties. De Irakese regering doet vooralsnog niets tegen de misdaden van Shiitische milities.

Wapenleveranties aan de Irakese en Koerdische regeringen mogen wat PAX betreft dan ook slechts onder zeer strikte voorwaarden. Zoals een grondige inschatting van de mensenrechtenrisico's, opleiding van de militairen op het gebied van internationaal humanitair recht en afspraken over onmiddellijke stopzetting van nieuwe leveranties als wapengebruik leidt tot schendingen. Ook moeten de Irakese en Koerdische regeringen duidelijk maken wat zij gaan doen om milities en eenheden die mensenrechten schenden te zuiveren en de schuldigen te berechten. Sowieso mogen geen wapens geleverd worden die alleen ingezet kunnen worden zonder onderscheid tussen burgers en militairen, zoals landmijnen en clustermunities.

6. Moet het Westen dan in het geheel niet samenwerken met Free Syrian Army?

PAX is voorstander van een actieve samenwerking met de FSA om hen in staat te stellen Syrische burgers te beschermen. Recentelijk hebben 54 FSA milities in het Zuiden van Syrië een gedragscode op het gebied van mensenrechten en internationaal humanitair recht met elkaar afgesproken. Het zou goed zijn als ook andere milities van het FSA zich zouden willen houden aan het internationaal humanitair recht, gedragscodes kunnen daarbij behulpzaam zijn. Hoewel je dergelijke codes niet af kunt dwingen (dan houdt men zich er toch niet aan), is het de moeite waard om welwillende milities te zoeken en hen daarbij te helpen.

7. Vindt PAX dat van Nederlandse jihadisten het paspoort moet worden afgepakt?

PAX vindt dat iedereen die mensenrechten schendt, misdaden tegen de menselijkheid heeft gepleegd of zich aansluit bij een terroristische organisatie, zich voor de rechter moet verantwoorden en indien schuldig bevonden gestraft moet worden. Dat geldt ook voor jihadisten.

Daniel Köhler, die betrokken is bij een succesvol de-radicaliseringsprogramma, stelt dat 'de denkbeelden van jonge Europeanen die overwegen om zich bij de jihad in Syrië of Irak aan te sluiten niet veranderd kunnen worden door dreigingen van politici of wethandhavers, maar enkel door hun meest nabije familieleden.' Familieleden vormen de meest nabije sociale gemeenschap. Zij zijn 'het perfecte contra-narratief' tegen de radicale Islam. Repressieve maatregelen maken de familieleden juist argwanend tegenover de autoriteiten, zo blijkt uit onderzoek.

'Maatregelen als het afnemen van paspoorten zijn kortzichtig en spelen terroristische groepen in de kaart,' aldus Köhler. 'Criminalisering van iedereen die naar Syrië reist, bevestigt enkel de radicale ideologie die het Westen kritiseert voor zijn discriminatie van alle moslims.'

8. Vindt PAX dat moslims in Nederland zich moeten uitspreken tegen ISIS?

Nee. PAX vindt niet dat individuele moslims zich moeten verantwoorden voor wat anderen doen in naam van hun geloof. Wel vindt PAX het positief dat iemand als Tariq Ramadan ook andere islamitische geleerden oproept om het gedachtegoed van ISIS te veroordelen en als niet-islamitisch te bestempelen.

20 oktober 2014, PAX